

Gottfried Heinrich Böttcher

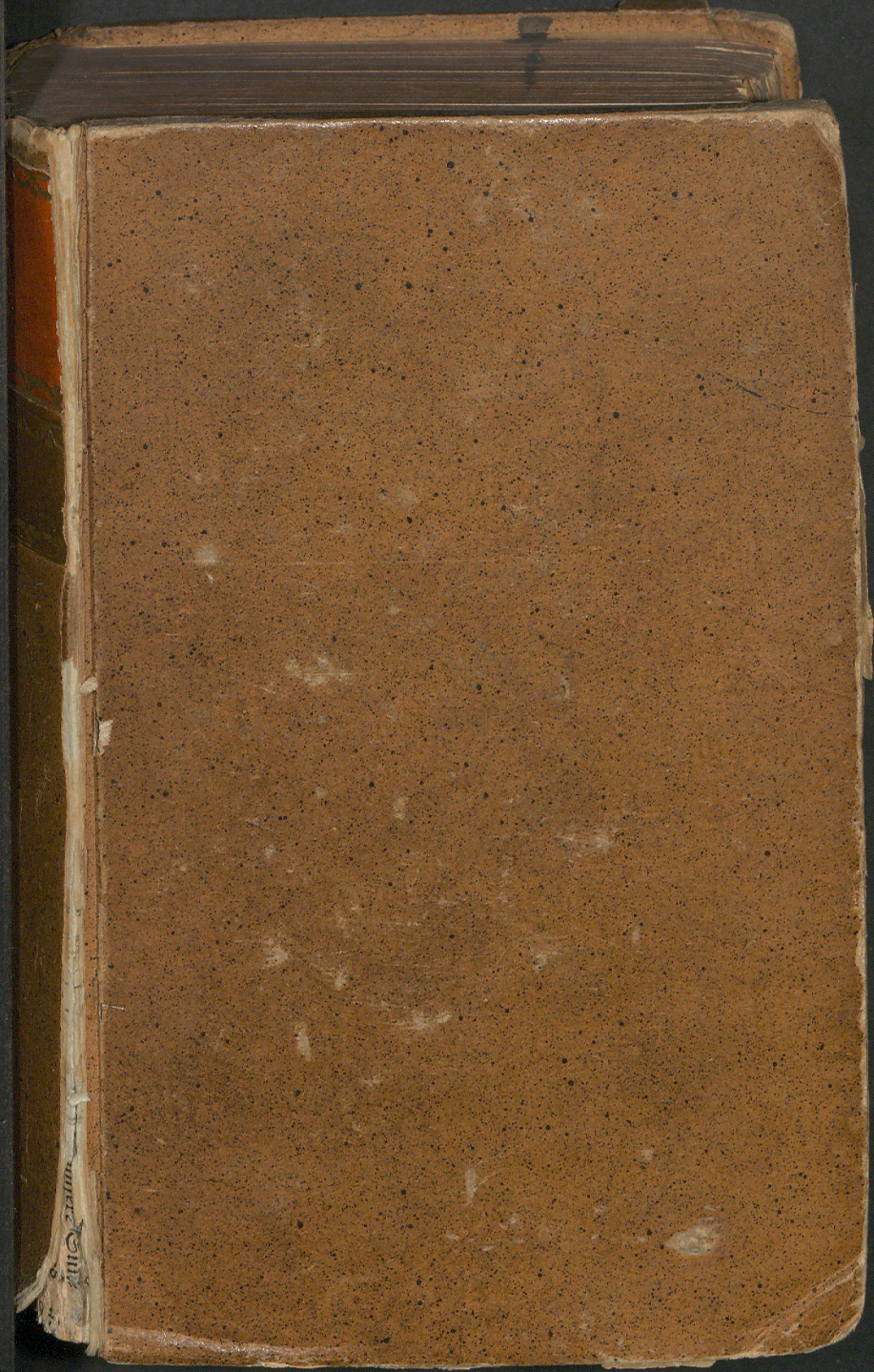
Specimen Academicvm Qvo Vicissitudines Ivris Romani Circa Obligationem Et Alienationem Fvndi Dotalis Proponvntvr

Gottingae: Typis Ioann. Christian. Dieterich, MDCCXCVII.

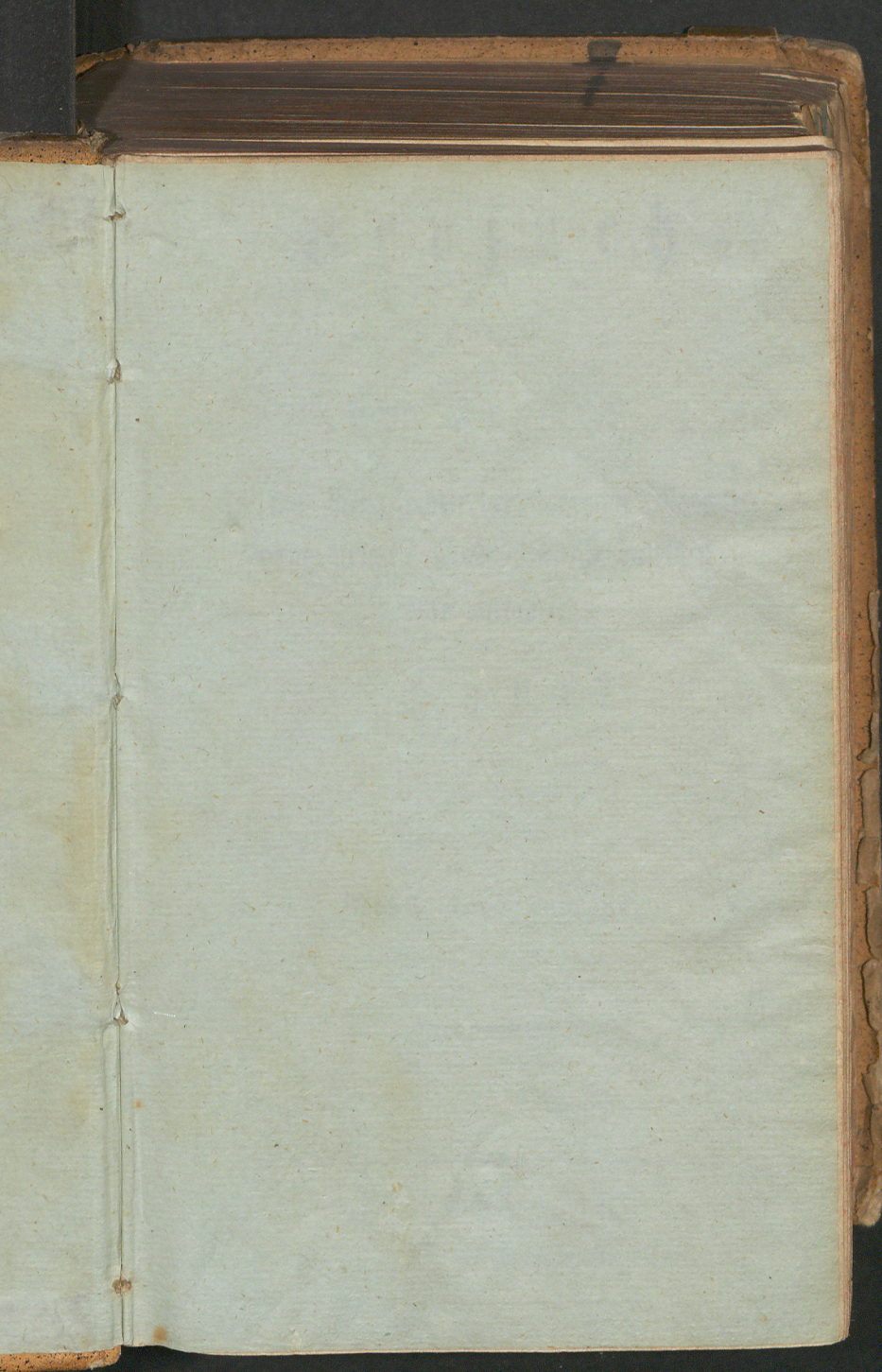
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1691775118>

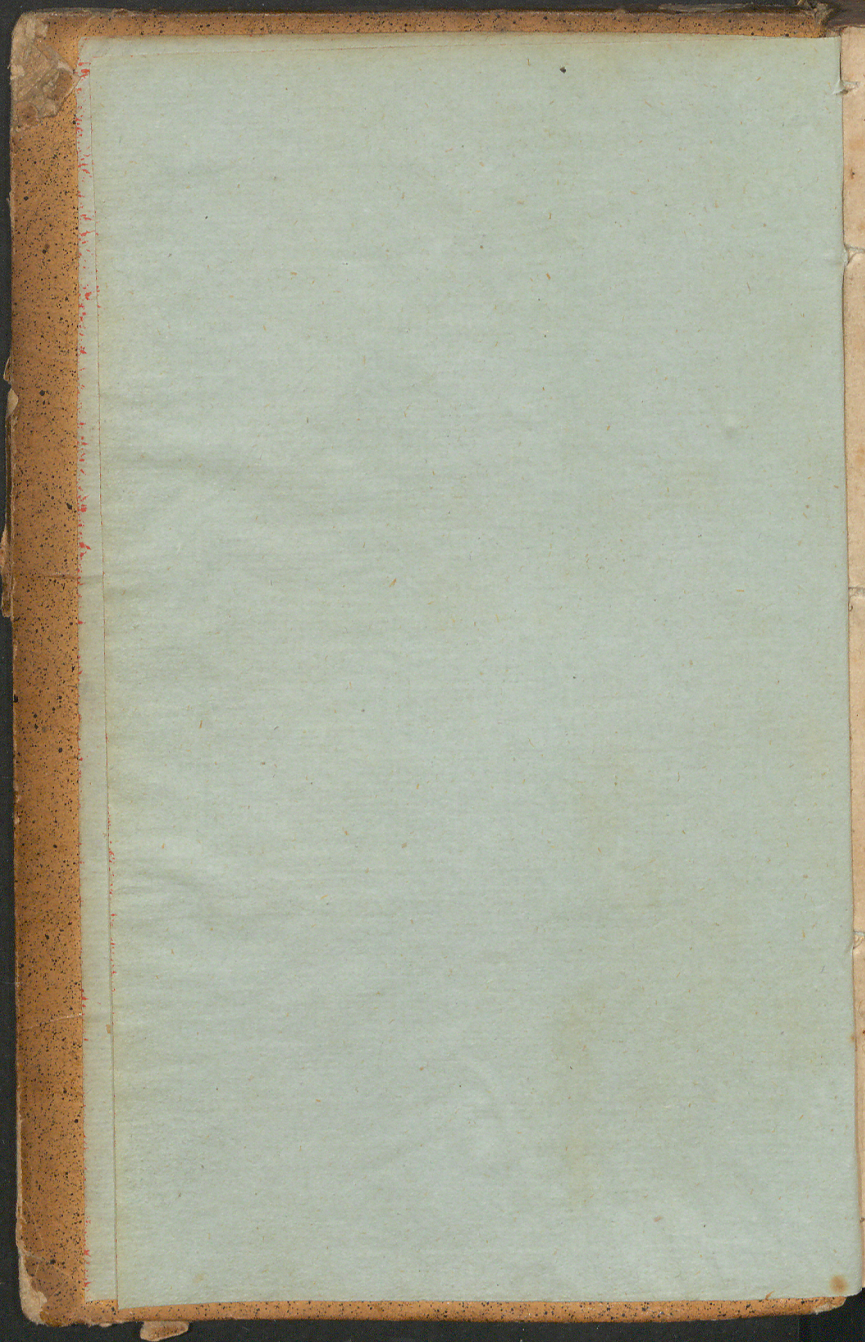
Druck Freier Zugang

N. K. - 3 (19.)

SPECIMEN ACADEMICVM

QVO

161

VICISSITVDINES

IVRIS ROMANI

CIRCA

OBLIGATIONEM ET ALIENATIONEM

FVNDI DOTALIS

PROPONVNTVR

CONSCRIPSIT

GOTTFRIDVS HENR. BOETTCHER

HANNOVERANVS

LEGVM CVLTOR.

GOTTINGAE

TYPIS IOANN. CHRISTIAN. DIETERICH.

MDCCXCVII.

..... haec sunt qualiacunque,
Arridere, velim, doliturus, si placeant spe
Deterius nostra.

Ex libris
Ferd. Hammerer, Dr.

V I R O
ILLVSTRISSIMO EXCELLENTISSIMO
CONSVLTISSIMO

AETATE
DIGNITATE HONORIBVS AC MERITIS
ORNATISSIMO

IOANNI STEPHANO
P V T T E R

I. V. D.

MAGNAE BRITANNIAE REGI A CONSILIIIS
IVSTITIAE INTIMIS
IVRIS PVBLICI IN ALMA GEORGIA AVGVSTA
PROFESSORI PVBLICO ORDINARIO
REGIAE SCIENTIARVM ACADEMIAE QVAE
BEROLINI FLORET SODALI

HANC
QVALEM CVNQVE OPELLAM

VTI
INDELIBATAE ERGA EVM PIETATIS

GRATISSIMIQVE ANIMI
PVBLICVM EXSTET DOCUMENTVM

D. D. D.

TANTI NOMINIS

CVLTOR OBSERVANTISSIMVS
GOTTFRIDVS HENR. BOETTCHER.

Cvi potius offeram has studio-
rum academicorum primitias, cui
commendem primum hoc iuueni-
lis ingenii periculum, quam tibi,
VIR ILLVSTRISIME, qui, ex quo
PRAECEPTOREM TE venerari conti-
git, tam singulari erga me vsus
es humanitate ac beniuolentia, vt
omnem pietatis sensum animo
exuisse viderer, nisi, iucunda hac
occasione mihi oblata, publico mo-
nimento apud omnes testatum fa-
cerem, arctissimis dulcissimisque
vinculis NOMINI TVO ILLVSTRISIMO
me in perpetuum esse obstrictum.

Igitur TE, VIR ILLVSTRISIME, etiam
atque etiam rogo, vt hunc qualem-
cunque libellum tamquam perpetuae
venerationis grataeque voluntatis
testem, benignus laetusque excipias,
me vero, id quod in magna felicitatis
parte merito reponendum esse, arbitror,
patrocinio honorificentissimo, quo me
hucusque dignatus es, etiam in posterum
tuearis. Quae TE mihi FAVTOREM
dedit et adhuc conseruauit, diuina
prouidentia, largiatur TIBI et in
posterum cuncta, quibus vitae humanae
felicitas censetur maxima et verissima,
TEQUE orbi literarum, quem illustras,
Academiae, quam ornas, amicis, necessariis,
clientibus, mihi denique, saluum semper,
sospitem atque incolumem praestet.

Scrib. Gottingae, Cal. April, c1o10ccxcvii.

Vicissitudines iuris Romani circa
obligationem et alienationem fundi
dotalis proponuntur.

§. I.

Instituti ratio.

Cum reipublicae Romanae auctori-
bus et statoribus id praesertim curae
cordique esset, ut auferrent multitudi-
nem, ac Romam redderent πολυάν-
θρωπον a), prudenti consilio, et sin-
gularia dotium privilegia constituendo,
et rem muliebrem publicae civitatis
curae subiiciendo, matrimoniorum iu-
ra ad hunc finem accommodarunt.
Igitur ex genuina iuris Romani phi-

A 4

losophia

a) Auctore SOZOMENO I. 9.

losophia PAULLUS iudicat *b*), reipublicae interesse, vt mulieres dotes saluas haberent. Et POMPONIUS *c*): *dotium*, inquit, *caussa semper et vbique praecipua est: nam, et publice interest, dotes mulieribus conseruari, cum, dotatas esse feminas, ad sobolem procreandam replendamque liberis ciuitatem, maxime sit necessarium.* Atque iterum PAULLUS *d*), in ambiguo, pro dotibus respondere, melius esse, ait.

Quae cum ita se habeant, nemo forte mirabitur, singularia etiam fundi dotalis iura esse introducta, ne mulieres a maritis deciperentur, et indotatae manerent, in maximum sobolis et reipublicae detrimentum.

Quaerenti autem mihi scribendi materiam, cum in eum forte Digestorum locum inciderem, qui de fundo

b) L. 2. D. *de iure dot.*

c) L. 1. D. *sol. matr.*

d) L. 85. D. *de R. I.*

do dotali praecipit, haec iuris Romani doctrina satis digna est visa, de qua paullo curatius ageretur. Itaque apud animum constitui, tam originem eius exponere, quam, quae fuerint incrementa et vicissitudines apud Romanos, vsque ad Iustiniani tempora, breui enarrare.

§. 2.

De lege Iulia, fundi dotalis alienationem et obligationem prohibente.

Quamquam, de fundo dotali alienando tractaturus, initium a lege Iulia capiam, necesse sit, pauca tamen e pristino iure non tam haurienda — id quod ampliores commentarios exigeret — quam delibanda, videntur, vt etiam huic scriptioni suus ordo constet. Putauerim, Romanos, ante, quam haec res firmam stabilemque definitionem, ex lege Iulia, nancisceretur, incerto magis iure vsos fuisse. Leges enim regiae et Decemuirorum silent

A 5 de

de dote. SERVII SULPICII de dotibus commentatio e), quae in hisce vetustioris aevi tenebris lucem accendere potuisset, periit. Pauca modo tenenda erunt.

Primum quidem, si dotis originem quaeris, eam sane non ab illis temporibus, quibus res Romanorum admodum exiguae erant, repetendam esse, contenderim. Nam tum nihil fere, nisi vestem et vestis sartum, vti PLAUTUS ait, maritis afferebant vxores. Sed, postquam, bellis Punicis feliciter gestis, imperii fines extra Italiam protulerant, diuitiasque innexerant Romani, cum diuitiis autem luxuriam, matrimoniorum onera; illecebris opus erat, quibus viri ad nuptias incitarentur. Atque ita, quo commodius sustentari possent res familiares, dotem introductam esse, legimus f).

Cuius

e) Memorata GELLIO *N. A.* IV. 3. 4.

f) Vt recte monuit WIELINGIUS *Lect. iur. civ.* II. 23.

Cuius rei necessitas ex lege Voconia g) manare videtur. Cum enim mulieres heredes non fierent, aequum sane fuit, ut dote instructae e patris domo exirent, hereditatis paternae non plane expertes. Ita tandem receptum est, ut mulieribus et constituerentur dotes et conseruarentur.

At enim maritis omnia ea afferuntur, quae vxor possidet, aut acquirit; modo in manum conueniat. VLPIANUS enim h), *acquiritur, inquit, nobis etiam per eas personas, quas in potestate, manu, mancipioque tenemus.* Cum autem mulier viro in manum conuenit, omnia, quae mulieris fuerunt, viri fiunt, dotis nomine i). Ex quo iam
sua

g) Lata A. V. C. 585. cf. BACHII *histor. iur.* p. 152. secundum ed. nouiss. a Cl. STOCKMANNO curatam.

h) *Fragm.* XIX. 18.

i) Cf. CHRIST. VLR. GRUPEN *vxor Romana,* c. 3.

sua sponte apparet, posse virum alienare res in dotem datas; h. e. dominium earum, iusto titulo, in alios transferre. Cuius vero dominii quae sit natura et indoles, praesertim post Iustiniani tempora in ambiguo fere mansit. Quaestum enim est, vtrum maritus fundum dotalem, cum pleno iure alienandi, acceperit. Respondet BRENOCKMANNUS: *potuit olim, vi huiusce dominii fundum dotalem Italicum alienare; in tantum, vt lex Iulia necessaria fuerit, quae marito fibulam imponeret. Quod etiam GALUANUS calculo suo confirmat k).*

Ecquid caussae Augustum mouerit, vt ius mariti limitibus circumscriberet, non difficile est, quaerere. Cum enim, gestis inter ipsos ciues bellis, omne nefas irruere et grassari, ita, vt
Romam

k) *De usufructu* p. 266. Ceterum cf. BRENOCKMANNUS, *heuremat.* c. V. BAUERI *diss. de marito, fundi dotalis domino.* Lips. 1784.

Romam vnam modo dicere posses corruptelam; satis quisque intelliget, maritos in dissipandis vxorum bonis voluptatem quaesiuisse. Ita mulieres, si non improbitate temporum et luxuria, bonorum tamen iactura, a matrimonio ineundo absterrebantur. Accessit ad haec alterum malum, diuortiorum libertas. Facillime enim fuit marito improbo, non vxorem, sed bona, cum scortis perditura, exoptanti, causam reperire, ex qua vxorem repelleret, dote retenta, aut non reddita. Quare Augustus, vt tantum reipublicae detrimentum emendaret, aut saltem minueret, Anno V. C. Icccviii. legem Iuliam tulit de adulteriis, qua id praecipue egit, vt nuptiarum tolleret impedimenta. Quem in finem, vt viros, qui in alienandis vxorum bonis nimia utebantur licentia, coerceret, bene ac sapienter constituit: NE. MARITVS. FVNDVM. DOTALEM. ITALICVM. INVITA.

INVITA. VXORE. ALIENATO. NEVE.
EA. CONSENTIENTE. OBLIGATO. *l*)
Quod quidem legis Iuliae caput, cum
in hac commentione pro fundamento
sit, breui illustrabo.

§. 3.

*De origine istius capituli disseritur, et sub
examen vocatur eorum opinio, qui, id ex lege
Papiae Poppaeae repetendum statuunt.*

Lege quadam Iulia istud de fundo
dotali caput contineri, inter omnes con-
stat, neque, ob clarissima, quae in Di-
gestis *m*), Codice, aliisque veteris
memoriae auctoribus reperiuntur, do-
cumenta, erunt, qui negare audeant.
Qua autem lege Iulia hoc constitutum
fuerit, paullo difficilior est quaestio.
Scilicet, alii ex lege Iulia de dulterius
originem deducunt; alii contra legem
Papiam Poppaeam fontem agnoscunt.

Quorum

l) BACHII *Hist. iur.* p. 304. ed. STOCKMANNI.

m) v. c. L. I. L. 4. *de fundo dot.*

Quorum sententias WIELINGIUS n) ita iungit: *caput legis Iuliae*, inquit, *de adulteriis, quo de fundo agitur dotali, viginti quinque post annis legi Papiae insertum esse, constat: unde factum puto, ut caput istud modo Iuliae de adulteriis, modo Papiae Poppaeae tributum legamus, vel etiam simpliciter Iulia de fundo dotali, appelletur.* MURETUS quidem, MANUTIUS, et in primis JAC. GOTHOFREDUS illam ipsam sanctionem ex lege Papia Poppaea repetunt; quamvis huic scrupulum iniecerit PAULLUS. Cuius quidem argumenta sub examen vocare liceat: non ut tanto viro, cui omnes solidioris iurisprudentiae cultores adsurgere decet, aliquid detraham, sed, meam sententiam, ea, qua par est, modestia, dicam. Itaque primum ex fine legis Iuliae, qua Augusto propositum fuit, omnia nuptiarum remouere impedi-

menta,

n) *Lect. iur. civ.* p. 262.

menta, id patere, ait: cum vidua, aut repudiata mulier nouam nubendi conditionem, sine dote, haud facile inueniret. Sed, cum lex Iulia de adulteriis ante iam esset lata, qua id praesertim agebatur, vt tollerentur nuptiarum, impedimenta; verisimile non est, Augustum intra paucos annos bis idem cauere voluisse. Vt taceam alium legis Papiae finem, de quo HEINECCIUS post GOTHOFREDUM late exposuit. Ad fundum dotalem quae pertinent, apud vtrumque legimus quaedam; haec tamen nostrum finem omnino haud tangere videntur.

Aliud GOTHOFREDI argumentum petitum est ex MARCIANO CAPELLA, qui o) *tunc, inquit, virginis mater poscit tabulas (dotales). . . . Papiam Poppaeamque legem sinerent recitari.* Quibus ex verbis colligere studet, lege illa prohibitam esse fundi dotalis alienationem,

o) Sub finem libri II.

nem, quod equidem in his verbis non deprehendi. Quod tertio loco ponit, argumentum, Caio debet *p*); sed ipse mox subuertit, vt adeo tantus vir in hac re sibi parum constare videatur.

§. 4.

Sanctionem de fundo dotali non alienando ex lege Iulia de adulteriis repetendam esse, asserimus.

Igitur nostra eo redit sententia, vt contendamus, prohibitam fundi dotalis alienationem et obligationem ex lege Iulia de adulteriis oriri. Agedum, videamus, quibus argumentis id nitatur. Primus in scenam prodeat PAULLUS, locupletissimus omnino testis, qui *q*) *lege Iulia*, inquit, *de adulteriis cauetur, ne dotale praedium maritus, invita vxore, alienet.* Sollicitare quidem studet

p) In L. 7. D. *de censibus.*

q) *Rec. sent. II. 21.*

studet hunc locum AUGUSTINUS *r*); sed eius *κρίσις*, argumentorum expertem, cum OTTONE non amplectendam censeo. Mihi potius vnum hoc PAULLI testimonium omnem eius rei demit scrupulum. Alterum argumentum ex fragminibus veterum ICTORUM petitum est. Hi nimirum in commentariis ad legem Iuliam agunt de fundo dotali. Vnde colligit HEINECCIUS *s*), de fundo dotali in lege Iulia de adulteriis existisse caput. Tandem, si auctoritati summorum virorum aliqua probandi aut saltem persuadendi, vis tribuatur, plerique sane mecum consentiunt. Annuunt enim huic, quam proposui sententiae JAC. CUIACIUS, PARD. PRATEIUS, BARN. BRISSONIUS, HEINECCIUS, SCHULTINGIUS, BACHIUS, alique. Sed haec de historia. Nunc ipsius legis breuem experiar interpretationem.

§. 5.

r) *De nominibus propriis Pandectarum, ap. Ev. Otton. in thes. T. I.*

s) *Ad legem Papiam c. 19.*

§. 5.

Explicatur istud legis Iuliae caput.

Quae legis sanctio etsi clara nullique dubio subiecta sit, breui tamen, quae continet, interpretari conabimur. Lex prohibet, *fundum Italicum alienari, aut obligari*. Fundus autem Italicus non Romae solum, sed intra fines Italiae in omnibus iis locis, qui iure Italico gaudent, quaerendus est. Legant, quibus id dubium videtur, Digesta, ubi veteres hoc ipsum referunt t). Quae autem fundorum in prouinciis fuerit conditio, quaeri facilius, quam explicari, potest. Plures sententias proposuit REITZIUS u). CURIACIUS putauit, in prouinciis, ne uolente quidem uxore, ualuisse alienationem, id quod repetit DIONYSIUS GOTHOFREDUS x). HEINECCIUS negat y),

B 2

tali

t) Cf. Tit. D. *de censibus*.

u) *Ad Theophilum* T. I. p. 307.

x) *Ad Theoph.* ap. REITZ. I c.

y) *Ad Vinnium*, tit. de donationibus.

tali prohibitione opus fuisse, cum, matrimonio soluto, fundus dotalis a muliere in prouincia vindicari potuerit. Ad quas partes accedit EVERARDUS OTTO z). Mihi vero, nisi quis alius hanc virorum doctissimorum sententiam, aut lege lata, aut indubia ratione, probauerit, placuit JANI A COSTA opinio, ad Institutiones exposita, quam etiam calculo suo confirmat REITZIUS: licuisse nimirum, fundum dotalem in prouinciis alienare, cum in iis lex Iulia non obtinuerit. Subduxit autem rationes in hunc fere modum: *Sequitur necessario, in prouinciis remansisse vetus illud ius, et potuisse prouinciales res dotales alienare. Nam, si alienare non potuerunt, meliore conditione fuisse videntur post legem Iuliam prouinciales res, quam res Italicae, et frustra, imo falso, Iustinianus primum auctorem se venditat huius noui remedii,*
quo

z) Praef. ad Thes. iur. Rom. T. V.

quo mulieribus plenissime cautum efficit, si id ante in prouinciis obtinuit. Audiamus ipsum Iustinianum: Interrogati sumus, inquit a), si oporteat huiusmodi sanctionem non super Italicis tantummodo fundis, sed etiam in prouincialibus, extendi: placet itaque nobis, eandem observationem etiam in prouincialibus extendi. Etiam THEOPHILUS hoc testatur b). Neque mouemur loco nostro per VINNIUM, qui negat, post constitutionem Antonini tale discrimen inter Italiae et prouinciarum fundos statui posse. Nam, etsi ANTONINUS CARACALLA, omnes ingenuos, qui intra fines imperii sedem fixerant, ciues esse iusserit, tamen non aequales reddidit; quod nullo modo tradit historia. Deinde haec sententia in vniuersum iis premitur diffi-

B 3

cultura-

a) *L. vn. C. de rei vx. act.*

b) *Ad tit. Inst. quibus alienare licet, vel non.*

cultatibus, quae vix, ac ne vix quidem, superari posse, censemus.

FVNDVM DOTALEM eum dici, qui marito in dotem affertur, manifestum quidem est; at, quid *fundi* notione comprehendatur, quaestio existit. FLORENTINUS ait c), *fundi* appellatione omne aedificium et omnis ager continentur. In lege Iulia *fundus* quamvis rem immobilem indicat, tam agrum, quam aedificium. Quod praeter VLPIANUM, qui, ad omne aedificium legem Iuliam pertinere, confirmat, THEOPHILUS testatur d). NOODTIUS etiam docuit, exemplisque adductis, probavit

c) L. 13. D. de fundo dotali.

d) ἀλλ' ὁ μὲν ἰουλιος νόμος τὰ ἀκίνητα, τὰ ἐν τῇ ἰταλίᾳ διακείμενα, ἐπέλυσε, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός ἐκποιεῖσθαι παρὰ γνάμην τῆς γυναικὸς ὑποτίθεσθαι δὲ τὰτα ὁ ἀνήρ, οὐδὲ συναίνεσης ἠδύνατο τῆς γυναικός. h. e. At vero, lex Iulia, bona immobilia, in Italia sita, a viro, praeter uxoris voluntatem, alienari, prohibet. Oppignorare autem ea, ne consentiente quidem uxore, poterat maritus.

vit e), legem Iuliam de aedibus quoque explicandam esse. Neque, vtrum totum fundum, an partem modo, marito afferat vxor, interesse videtur. *Dotalis* autem est ille fundus, qui, non aestimatus, datur, ita, vt maritus dominus quidem fiat, fructus percipiendi gratia; naturalis tamen domina habeatur vxor. Hunc enim fundum proprie *dotalem* esse, aestimationem vero emtionis vicem sustinere, quid? quod, veram esse emtionem venditionem, ex multis cum Digestorum, tum Codicis, locis patet f).

INVITA VXORE NE ALIENATO, NEVE, EA CONSENTIENTE, OBLIGATO, sanciuir lex. *Alienatio* vero quemuis actum indicat, quo dominium transfertur g), ita, vt adeo ἐμφυτεύσεως feudique constituitur.

- e) Cf. NooPT. *Commentarius ad Pandectas.* tit. de fundo dotali. §. 1. (in *Opp.* T. II.)
f) cf. L. 10. §. 4. de iure dot. L. VII. §. 15. C. de rei vx. act.
g) Ex L. 1. C. de fundo dotali.

stitutio hoc verbo comprehendatur. Quae tamen, nisi omnia me fallunt, haud cogitavit Iustinianus, sed inueniunt ea iurium prudentes atque interpretes. *Obligatio* hoc loco intelligenda videtur de hypotheca et pignore. Itaque alienatio, quae fit consensu vxoris, lege Iulia admittitur, oppignoratio prohibetur: quia nimirum in illa caussa apertum est, vxorem priuari fundo. Quare penes eam est, vtrum consentire velit, nec ne. Ad oppignorationem vero quod attinet, hanc vetuerunt leges, ne consensus vxoris, dum foueret spem, pignus aliquando reluendi, facilius impetraretur *h*).

Interea nihil, memoratu dignum, inde ab Augusto, vsque ad Hadrianum, huic legi fuit adiectum. Attamen Icti in applicandis dotium iuribus eam praeprimis secuti sunt, quod
fragmina,

h) Quod post THEOPHILUM animaduertit EV. OTTO in praefat. ad T. V. thesauri sui.

fragmina, ex eorum libris reliqua, edocent. Inde quoque totus Digestorum titulus, *de fundo dotali*, manauit, ex quo nunc pauca tantum, eaque leuia, attingere, consilium est.

§. 6.

Legem Iuliam excepit interpretatio prudentum, qua non solum vis et potestas verborum fuit exposita, sed caussae, in primis, sanctione aliqua comprehensae, erutae, luceque affusae. Fines autem, quibus hic libellus est circumscriptus, non admittunt, vt singulas leges, secundum indicem LABITTI apud WIELINGIUM in iurisprudentia restituta persequar. Sed leuius quaedam proponam, in Digestis a veteribus pertractata. Praeceptum illud, in ipsa lege propositum, refert CAIUS i): *legem Iuliam plenius esse accipiendam, vt prohibitio magis ex consilio legisla-*

B 5

toris

i) L. 4. D. *de fundo dot.*

toris et ratione legis, quam ex stricta verborum interpretatione, capiatur.

De marito quidem lex sancit. Id autem ad sponsum esse proferendum, ait CAIUS: dotem enim aut antecedere, aut consequi matrimonium, ideoque tam ante nuptias, quam post eas, dari posse, animaduertit. PAULLUS contra *k*), dotem ante nuptias datam, expectare earum euentum, contendit. Alienatio vetita est: quae quidem hoc loco latissime patet, vt non solum de ipso fundo, praediuo, sed de iuribus etiam omnibusque accessionibus, intelligatur. PAULLUS quidem *l*) ita scribit: *totiens autem non potest alienari fundus, quotiens mulieri actio de dote competit, aut omni modo competitura est.* Sed contemplemur singula! IULIANUS haec habet *m*): *neque seruitutes, fundo debitas*

k) *Recept. sentent.* II. 21.

l) L. 3. D. *de fundo dot.*

m) Libro XVI. *Digestorum* in quem locum refert VLPPIANUS. L. 5. D. *de fundo dotali.*

bitas, potest maritus amittere. Deinde etiam ex mente legis id deriuarunt Icti, ne fundus dotalis redderetur deterior n). Quam ob rem in eo neque praescriptio valet: lex enim Iulia et ad huiusmodi acquisitionem pertinet. Itaque maritus in culpa esse censetur, si fundum, quem tertius aliquis possidet, mulier autem, tamquam suum, in dotem dedit, haud petiit. Sin vero vel paucissimi dies, ad perficiendam longi temporis praescriptionem superuerint, nihil erit, quod marito possit imputari o). Quaestionem, an fundus dotalis in vsumfructum dari queat, exponit LEYSERUS p) idque affirmat. Itaque pronuntiatum refert. At enim repugnat L. vlt. C. de rebus alienis non alienandis, repugnat menti et rationi legis

n) De qua causa tractant VLPIANUS, IULIANUS et ALFENUS. in L. 6. 7. 8. de f. dotali.

o) Vti TRYPHONIUS contendit. L. 16. D. de fundo dotali.

p) Med. ad Pandect. Sp. 311.

legis Iuliae, repugnat denique *L. 5. D. de fundo dotali*, ita, vt mihi potius in alia quaeuis eundum videatur. Locari autem posse fundum dotalem, apertissimum est. Nam locatio in rebus alienis quoque obtinet, et marito facultas, bonis in dotem allatis vtendi fruendi, nullis limitibus circumscripta, ex dominio ciuili data est. Quae quidem exempla, de interpretatione prudentum apposita, nunc sufficiant.

Alia circa interpretationem legis Iuliae disquisitio haec erat, quibus modis fundus redderetur dotalis. PAULLUS quidem plura, quae ad hunc locum faciunt, tractat *q)*: haec vero non proponam, ne longior fieri videar. Solenne tamen est, eum fundum reddi dotalem, qui ad maritum, mulieris nomine, quomocunque veniat. Idem autem PAULLUS *r)*, fundum, dotali seruo legatum,

q) *L. 14. D. de fundo dotali.*

r) *L. 3. D. eod. tit.*

gatum, ad legem Iuliam pertinere, quasi dotalem, ait. Quod et de vniuersa hereditate, a seruo dotali acquisita, dixerim. **MODESTINUS** enim in L. 58. D. Sol. matr. *seruus dotalis*, inquit, *heres ab aliquo institutus, mariti iussu, vel adire debet hereditatem, vel repudiare.* — Sed cui? Vxori, puto: quoniam hereditas adita ad fructum non pertinet: ideoque non marito, sed vxori, acquiritur, vt adeo dotalis fiat. **IULIANUS** enim s) negat, aditionem hereditatis esse in opera seruili. Idcirco, si seruus dotalis adierit, actione de dote eam hereditatem recuperabit vxor. Cum autem iussu mariti et periculo hereditas adeatur, subtilissimum *ευγρημα* suppeditat **MODESTINUS** u) quod explicauit **BRENCKMANNUS** x). Quae cum ita sint, intelligitur, hereditatem, vxori delatam

s) L. 45. D. de acquir. l. amitt. hereditate.

u) L. 58. sol. matr.

x) *Heuremat.* c. V.

delatam, alienari non posse y). Plura exempla, quae in hoc genere ex interpretatione prudentum manarunt, non afferam. Attamen VLPPIANUS z) animaduertit, etiamsi alii cuidam, iussu mariti, dos tribuatur, nihilominus maritum de ea obligari. Ex quo loco PAULLUS a) illustrari poterit. Tandem id adeo dotis naturam induit, quod maritus ab vxore, dote euicta, acquisiuit b).

Denique ad interpretationem prudentum spectant ii casus, quibus cessat lex Iulia. Cessat primum quidem, si fundus aestimatus in dotem datur. AFRICANUS ait c): *quod si fundus, in dotem*

y) Ita HOMMEL (*Rhaps.* 278) scribit: propterea, quod hereditas ad bona immobilia referenda sit.

z) L. 19. D. *de iure dotium*.

a) L. 14. pr. D. *de fundo dotali*.

b) Hoc sane tractat VLPPIANUS in L. 16. D. *de iure dotium*, atque inde MARCIANUS (L. 52. *eod.*) explicandus, vt recte monuit JENSIUS *Strictur. iur. Rom.* p. 170.

c) L. 11. D. *de fundo dotali*.

dotem datus, aestimatus sit, ut electio esset mulieris; negavit, alienari fundum posse; quod si arbitrio mariti sit, contra esse. Cuius autem sit electio, nulla stipulatione, nulloque pacto interposito, quaeris. Imperator ALEXANDER A. STATIAE ita rescribit d): quotiens res aestimatae in dotem dantur, maritus, dominium consecutus, summae velut pretii debitor efficitur. Si itaque non conuenit, VT SOLVTO MATRIMONIO, RESTITVERENTVR, et iure aestimatae sunt; retinebit eas, si pecuniam tibi offerat. Itaque, si praedia aestimata in dotem dantur, et conuenit, ut mulieri electio seruetur, lex Iulia locum habet.

Dein cessat lex Iulia, si alienatio non est voluntaria. Quae autem haec sit, quaeritur. Eam intelligo, quae ex legis necessitate sit, ita, ut ne ab ipsa quidem muliere prohiberi queat.

PAVL-

d) L. 5. D. de iure dot.

PAULLUS e) huc refert casum, si ob id, quod maritus damni infecti non cauebat, missus sit vicinus in possessionem dotalis praedii, deinde iussus sit, possidere. GORDIANUS maritis, negat, datum esse iudicium communi diuidendo, licet ipsi possent prouocari. An et praeter necessitatem, legibus impositam, ea, quae ex facto mulieris, dotemue constituentis, oritur, caussam alienandi praebeat, quaestio est: e. g. si aes alienum vxoris, cuius nomine fundus dotalis obligatus est, aut fames, aliaue calamitas, vrgeat. — Cessare legem Iuliam et ob necessitatem facti, puto, cum res alienae, quorum alienatio alioquin prohibita est, ex his ipsis caussis alienentur. In quo quidem genere similitudinem praediorum pupillariorum et dotalium, animaduertit CUIACIUS f).

Vete-

e) *L. 1. de fundo dotali.*

f) *Observat. VII. 23.*

Veteribus tamen in his non tam alienatio, quam dotis restitutio, perdurante matrimonio, necessaria visa est. Quod et PAULLO g) probatur, vt adeo eiusmodi alienatio magis voluntaria sit putanda.

Tum vero cessat lex Iulia, si alienatio in vtilitatem vxoris fit, ita, vt fundus dotalis aut permutetur cum meliore, aut fructuosior retineatur et comparetur. Quod si fuerit factum, is fundus eaue res dotalis efficitur h).

Tandem etiam fieri potest, vt cesset lex Iulia in singulis caussis, quae subinde in Digestis commemorantur i). Quas tamen omittemus, ne diutius, quam par est, in amoenis Digestorum campis exspatiari videamur.

§. 7.

g) L. 73. D. *de iure dot.*

h) Id quod ex L. 26. 27. 85. D. *de fundo dotali* patet.

i) Scilicet in L. 9. 17. D. *de fundo dot.*

§. 7.

de constitutionibus principum, in primis Iustiniani, quae ad legem Iuliam pertinent.

Ex sacris Imperatorum legibus notabimus quasdam, quae ad legem Iuliam accesserunt. In vniuersum quidem paucissimae sunt, quibus aliquid noui continetur, constitutiones. Quasdam tamen delibabimus.

SEVERUS et ANTONINUS AA. *h*) circa euictionem dotis memorabilem fecerunt distinctionem inter dotem aestimatam et non aestimatam, vt, si nulla pollicitatio per eum, qui dotem dedit, facta fuerit, post euictionem dotis aestimatae emti actionem institueret maritus; at, dote inaestimata euicta, omni priuaretur agendi iure maritus: nisi dolo res aliena in dotem esset data. Quod discrimen *lege vn. D. de rei vxor. act.* abrogatum esse, non contenderim. Alienationem fundi dotalis, constante

h) L. i. C. de iure dotium.

constante matrimonio, sine causa legitima, ne in vxorem quidem fieri posse, statuunt HONORIUS et THEODOSIUS AA. Cum, eadem vxore defuncta, ab eius heredibus, cum fructibus, inde a die, quo ipse dotem reddidit, marito restituatur, ita, vt proprietates eiusdem, liberis, ex illa susceptis, tributa, alienari contra leges a marito nequeat *l*).

Sed, properemus ad IUSTINIANUM nostrum, qui tam multa in vtilitatem feminarum constituit, iuraque dotium et firmavit et auxit. Non quidem omnia, quae saluberrime praecepit, ad nostrum caput pertinent, sed ea tantum, quae de fundo dotali alienando circa legem Iuliam edixit. Sequitur mentem legis Iuliae; recte existimat, interesse reipublicae, vt dotes conser-

C 2

ventur

l) Quae quidem sanctio etiam in *L. 3. C. Th. de dotibus* continetur, quam enucleavit GOTHOFREDUS.

ventur *m*). Duo in primis addidit legi Iuliae Imperator. Primum quidem eius legis sanctionem ad fundos prouinciales extendit, vt omnes omnino lege Iulia aestimarentur. Deinde autem legi obrogauit, sanciendo, ne fundus dotalis, etiam consentiente muliere, alienaretur *n*). Plura quidem alia IUSTINIANUS in fauorem mulierum constituit, quae, quia fines libelli academici excedere nolim, haud tangam. BALDUINUS *o*) enim et RITTERSHUSIUS *p*) horum iurium inierunt rationes. Pauca modo, quae ad rem nostram spectant, persequar. Iustinianus, vt stabilem redderet mulieribus securitatem, prohibuit,

m) cf. Nov. 97.

n) *pr. I. q. alienare lic. l. non.* Quae constitutio *L. vi. §. 15. C. de rei vx. act.* complexa est. Reliqua autem, hac lege non correcta, *§. 16. Inst. l. c. IUSTINIANUS* confirmauit.

o) *De iure nouo*, ap. HEINECCIUM *iurispr. R. et A. T. I.*

p) *Iure Iust. P. V.*

buit etiam, res immobiles, vinculo donationis propter nuptias constrictas, alienare r), aut hypothecae obligare, adeo, vt, quamuis consensus vxoris accederet, alienatio nulla esset. Vnam tamen subiunxit exceptionem. Scilicet, alienationem valere iussit, si vxor consensum, ab initio datum, biennio elapso, confirmaret. Id quod exemplo intercessionis, repetito post biennium consensu, valentis, probatur s). Ambigua vero multumque agitata quaestio est, an alienatio dotis, volente vxore facta, repetito post biennium consensu, valide fiat. Imperator enim ait t): *Et haec dicimus, non solum parcentes mulieribus, sed multo potius viris, talia facientibus: siquidem et multis, et paene pluribus casibus filiis antenuptialis donationis seruantur res et rursus hae remanent apud substantiam viri eiusque successionem, ex hac obseruatione: ideoque utilis est lex vxori et marito, secundum has ratiocinationes. Et multo potius haec in dote valebunt, si quid dotis, aut alienetur, aut supponatur:*

C 3

iam

r) Nov. 61.

s) L. 12. C. ad SC. Vell.

t) Nov. 61. §. 3. secundum versionem HOMBERGK ZU VACH.

iam enim haec sufficienter delimitata atque sancita sunt. Negant multi, hanc clausulam pertinere ad alienationem fundi dotalis. Alii contra, ex quibus RITTERSHUSIUS *u)* et LEYSERUS *v)* in memoriam succurrunt, totius legis sanctionem ad dolum esse proferendam, contendunt. Liceat mihi, miscellionis instar, vtriusque scholae iungere sententiam.

Primum Iustinianus, in constituendis dotium iuribus distinguit inter fundum aestimatum et inaestimatum *w)*. Se autem nihil noui circa dotem introducere, vltimis Nouellae verbis indicat. Igitur patet, ex iuribus, antea conditis, Nouellae isti lucem affundi. Quare in fundo non aestimato, interposito ac repetito post biennium vxoris consensu, valere alienationem, nego. Namque eiusmodi alienationem omnino prohibuit Iustinianus, ideoque singularem sibi gloriam tribuit, quam quidem noua aliqua lege euertere voluisse, vix crediderim. Si enim consensus,
post

u) Iure Iust.

v) Med. ad Pandect. Sp. 311.

w) L. 30. C. de iure dot. L. vn. §. 15. C. de rei vx. act.

post biennium repetitus, alienationem fundi dotalis reddit validam, non emendata, sed solennitate modo aucta est lex Iulia. Tantam iurium, ab eodem legiclatore constitutorum mutationem verbis clarioribus fieri oportet. Dotem aestimatam, quae in dominium et periculum mariti transit, etiam sine vxoris consensu alienari posse, supra diximus. Minime autem necesse est, vt iterum assentiat vxor, vt potius, illam de consensu, post biennium repetendo, legem donationem propter nuptias, non vero dotem, concernere putauerim. Qua de caussa nego, ex consensu vxoris vmquam fundi dotalis procedere alienationem. Itaque permissa est donationis propter nuptias alienatio, ex consensu vxoris, post biennium iterum interposito. Permissa est ex iure, iam antea constituto fundi *aestimati* alienatio, non *inaestimati*. IUSTINIANVS deinde sanciuir, vt ne ex repetito quidem consensu valeret, si nihil aliud superesset, quod ad quantitatem donationis propter nuptias sufficeret. Scribit legislator, dotem aestimatam alienari posse a marito; at, monet tamen, vindicationem et hypothecariam actionem

nem eius rei caussa tributam esse x), idque multo magis in dote valere y). Sermonem intendi et plus complecti, quam antea positum legitur, accurata verborum interpretatio docet. Itaque contendo, non solum licere vxori, vendito fundo eoque aestimato, repetere rem suam; sed plus iuris ei tribui (ex *L. 30. C. de iure dotium*), ita, vt dotem venditam, matrimonio dissoluto, contra quemcunque, nulla cautione adhibita, persequi queat.

Quibus rite perspectis, facile quisque intelliget, Iustiniani sententiam, vt sibi constet, ex iis, quibus ipse vsus est, verbis, fieri perspicuam. Atque, eadem medela adhibita, IULIANVS z), a multis, iisque consultiis viris vexatus, explicabitur.

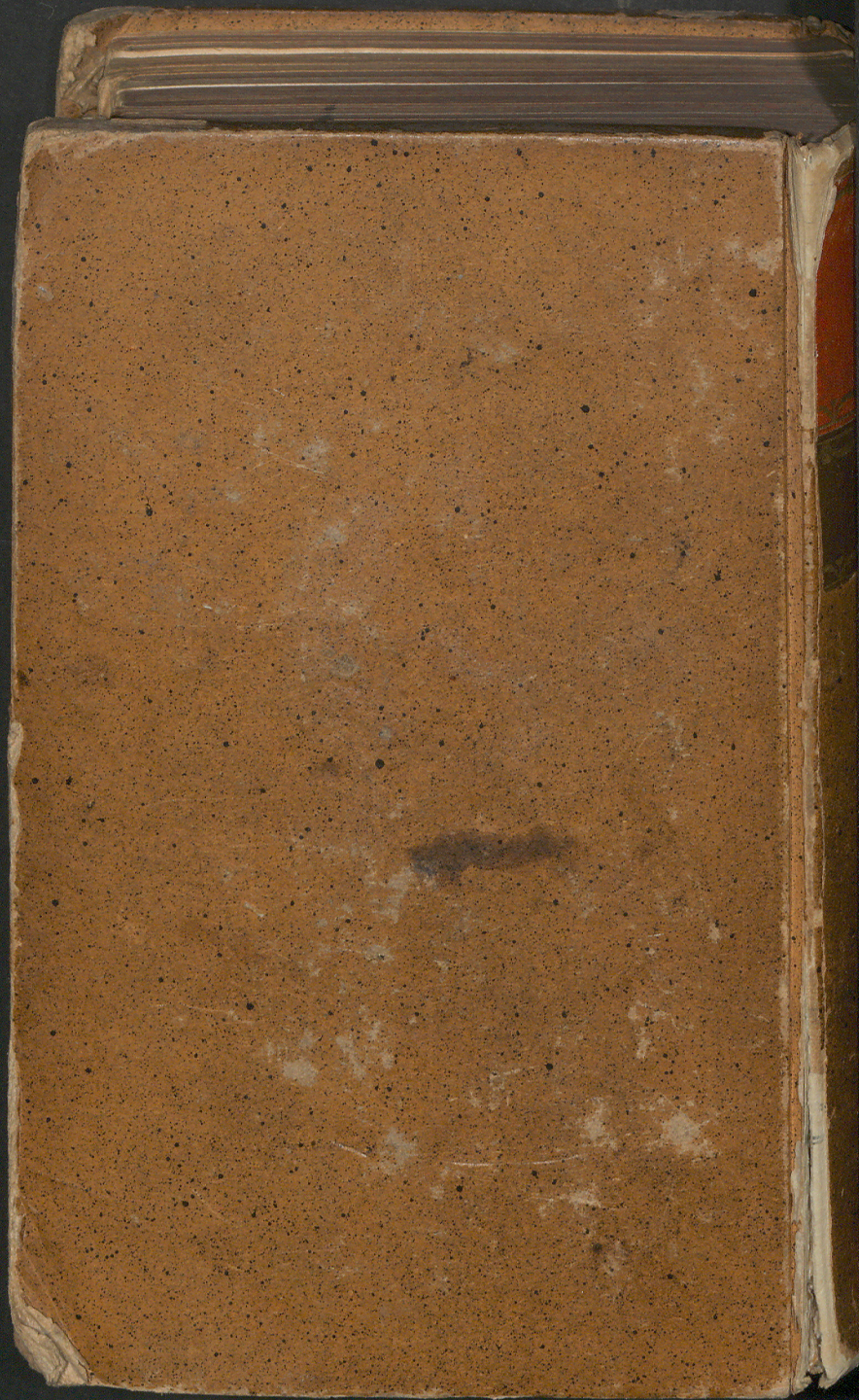
Sed, iam manum de tabula! Quod si haec qualiscunque scriptiuncula Viris doctissimis, quorum iudicio submittenda est, non plane displicuerit, eo maiori studio, vt, dum crescent vires vna cum aetate, meliora aliquando et maturiora proferam, elaborabo.

x) *L. 30. C. de iure dot.*

y) και πολλῶ μᾶλλον ταῦτα ἐπὶ τῆς προικῆς κρατεῖν.

z) *In epit. nouell. const. LI.*

11. 14. 16. 21. 29. 59

ventur n
Iuliae In
legis san
les exter
Iulia ae
legi obre
dotalis, e
naretur n
NIANUS i
tuit, qua
excedere
DUINUS o
horum in
modo, q
persequat
deret mu

- m) cf. No
- n) *pr. I.*
stitut
comp
non c
confir
- o) *De iur*
et A.
- p) *Iure I*

primis addidit legi
inum quidem eius
fundos prouincia-
nes omnino lege
Deinde autem
iendo, ne fundus
iente muliere, alie-
quidem alia IUSTI-
mulierum consti-
s libelli academici
ud tangam. BAL-
RITTERSHUSIUS p)
ant rationes. Pauca
nostram spectant,
s, vt stabilem red-
curritatem, prohi-
buit,

l. non. Quae con-
. C. de rei vx. act.
qua autem, hac lege
Inst. l. c. IUSTINIANUS

INECCIUM *iurispr. R.*

Image Engineering Scan Reference Chart TEXAS Serial No. 306
Patch Reference numbers on UTR
C1 B1 A1 C2 B2 A2 B5 A5 20 18 17 16 11
DS 16 000
4.5 3.0 1.5
10 09 03 02 01 C7 B7 A7 C8 B8 A8 C9 B9
the scale towards doc